

จากข้อบังคับแพทยสภาสู่การปฏิบัติ

ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ฉบับใหม่

ตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ๒๕๔๖

ข้อบังคับใหม่	ขยายความ
<p>ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมสามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ตามหลักเกณฑ์ดังนี้</p> <p>(๑) การยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นกรณีที่จำเป็นต้องกระทำเนื่องจาก</p> <p>(ก) ปัญหาสุขภาพทางกายของหญิงตั้งครรภ์ หรือ</p> <p>(ข) ปัญหาสุขภาพทางจิตของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งจะต้องได้รับการรับรองหรือเห็นชอบจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ไม่ใช่ผู้กระทำการยุติการตั้งครรภ์ อย่างน้อยหนึ่งคน</p> <p>(๒) การยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีหลักเกณฑ์ ดังนี้</p> <p>(ก) ทารกที่คลอดออกมามีความเสี่ยงอย่างมากที่จะมีความผิดปกติ</p>	<p>ข้อ ๔</p> <p>มาตรา ๓๐๕ (๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือ จิตใจของหญิงนั้น กฎหมายใหม่แยกปัญหาสุขภาพ กายและใจ ออกจากกัน</p> <p>(ก) ปัญหาสุขภาพทางกายของหญิงตั้งครรภ์นั้น แพทย์ผู้ยุติการตั้งครรภ์อาจปรึกษาแพทย์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินสุขภาพ/ปรับยา/หรือร่วมดูแลก่อนยุติการตั้งครรภ์</p> <p>(ข) ปัญหาสุขภาพทางจิตของหญิงตั้งครรภ์ จะต้องมีข้อมูลเรื่องการประเมินสุขภาพจิต และลงบันทึกการวินิจฉัยไว้ในเวชระเบียน โดยต้องได้รับการรับรองหรือเห็นชอบจากแพทย์อีกคนที่ไม่ใช่ผู้ทำการยุติการตั้งครรภ์</p> <p>การคัดกรองโรคซิมเสร์้า อาจใช้แบบคัดกรองของกรมสุขภาพจิต: 2Q, 9Q ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 13 ขึ้นไปสมควรส่งพบแพทย์เพื่อดูแลเรื่องซิมเสร์้า</p> <p>มาตรา ๓๐๕ (๒) ทารกทุพพลภาพ พิการ</p> <p>จำเป็นต้องยุติการตั้งครรภ์เนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง เช่น มีความพิการอย่างรุนแรง เป็นโรคทางพันธุกรรมอย่างร้ายแรง หรือทุพพลภาพประการอื่นอย่างร้ายแรง ได้แยกประเด็นของทารกออกมาจากหญิง และ ระบุความผิดปกติของทารกไว้ให้ชัดเจนว่าเป็นเรื่อง ทางกายภาพ ทางพันธุกรรม ทุพพลภาพ หรือทุพพลภาพประการอื่น (เช่น teratogenic effect จากยาที่ใช้ การติดเชื้อ เป็นต้น)</p> <p>(ก) ตามมาตรฐานวิชาชีพ แพทย์สามารถให้คำแนะนำทางทางพันธุศาสตร์ได้ด้วยตนเอง</p>

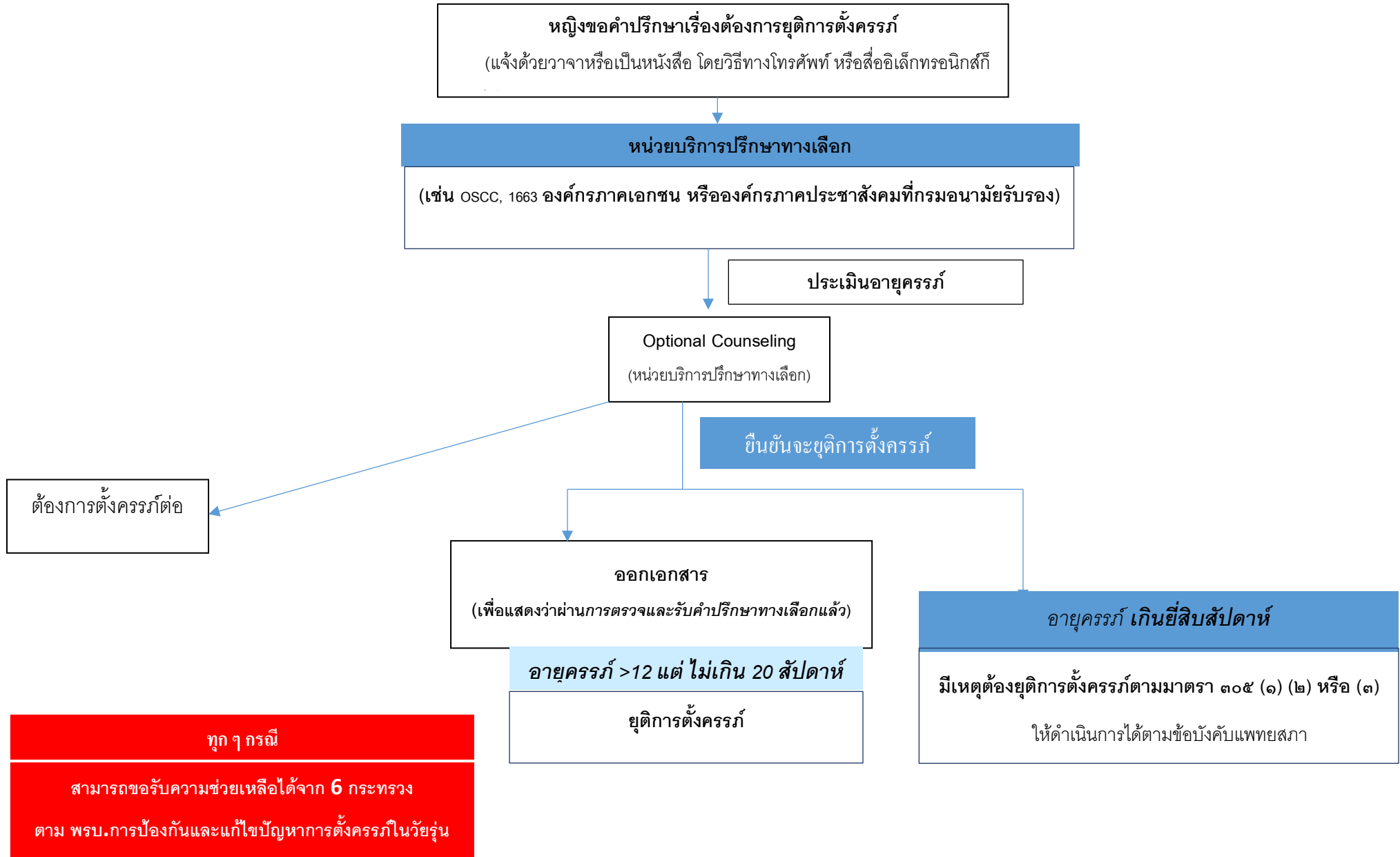
<p>ปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง เช่น มีความพิการอย่างรุนแรง เป็นโรคทางพันธุกรรมอย่างร้ายแรง หรือทุพพลภาพประการอื่น อย่่างร้ายแรง</p> <p>(ข) มีการให้คำปรึกษาแนะนำทางพันธุศาสตร์ (genetic counseling) แก่หญิงตั้งครรภ์</p> <p>(ค) มีการบันทึกผลการตรวจ การให้คำปรึกษา หรือคำแนะนำทางพันธุศาสตร์ และข้อบ่งชี้ ไว้ในเวชระเบียน</p> <p>(ง) จะต้องได้รับการรับรองหรือเห็นชอบจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ใช้ผู้กระทำการยุติการตั้งครรภ์อย่างน้อยหนึ่งคน</p> <p>(๓) การยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ (๓) แห่งประมวลกฎหมายอาญา หญิงต้องยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนตั้งครร์กเนื่องจากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยหญิงอาจให้ข้อเท็จจริงประกอบการยืนยันดังกล่าวได้</p> <p>(๔) การยุติการตั้งครร์กตามมาตรา ๓๐๕ (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม สามารถยุติการตั้งครร์กได้ตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือแนะนำส่งต่อตามระบบ</p>	<p>(ข) ให้บันทึกผลการตรวจ การสืบค้น genetic testing อัลตราซาวนด์ การตรวจทางห้องปฏิบัติ คำแนะนำ และข้อบ่งชี้ไว้ในเวชระเบียน</p> <p>(ค) ต้องได้รับการรับรองหรือเห็นชอบจากแพทย์อีกคนที่ไม่ใช่ผู้ทำการยุติการตั้งครร์ก</p> <p>มาตรา ๓๐๕ (๓) ตั้งครร์กเนื่องจากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หญิงยืนยันต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนมีครร์กเนื่องจากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หมายถึงประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 ทั้งหมด-ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 276 - 287/2) โดยไม่ต้องวินิจฉัยลงไปว่าอยู่ในมาตราใด - การยืนยันนั้น ให้หญิงยืนยันข้อเท็จจริงเป็นหนังสือ (ลายลักษณ์อักษร) เพื่อเป็นหลักฐานไว้กับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าเป็นการตั้งครร์กเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งข้อเท็จจริงที่เป็นหนังสือนั้นกฎหมายไม่ได้เรียกร้องถึงขนาดว่าหญิงนั้นจำต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมให้เสร็จสิ้นก่อนแต่อย่างไร - ข้อเท็จจริงประกอบการยืนยัน เช่น วันเวลาที่เกิดเหตุ พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นมีอย่างไร (ตัวอย่าง เกิดจากการข่มขืนหรือ ถูกล่อลวง บังคับ ข่มขู่หรือ หญิงยินยอมแต่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นต้น - บางกรณีนี้อาจจะต้องมีการดำเนินคดีต่อ เช่น หญิงมีอายุต่ำกว่า 15 ปี นั้น การ counseling จะอยู่ในขั้นตอนหนึ่งของการให้ Option counseling และการดูแลหญิงที่จะยุติการตั้งครร์กแบบองค์รวมอยู่แล้ว (Comprehensive safe abortion care) <p>มาตรา ๓๐๕ (๔) กรณีอายุครร์กไม่เกิน 12 สัปดาห์</p> <p>หญิงซึ่งมีอายุครร์กไม่เกินสิบสองสัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครร์กด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง:</p>
---	--

<p>ของสถานพยาบาลโดยไม่ชักช้า</p> <p>(๕) การยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ (๕) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ต้องมีเอกสาร แสดงว่าได้รับการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม และผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด ในกรณีที่ต้องส่งต่อให้แนะนำส่งต่อ ตามระบบของสถานพยาบาลโดยไม่ชักช้า</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการให้ข้อมูลคำปรึกษาทางเลือกแก่หญิงนั้น (Option counseling) เพื่อที่หญิงจะได้มีการไตร่ตรอง ทบทวน หลังทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน รอบด้าน รวมทั้งมีช่องทางการช่วยเหลือจากหน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม (ตามพรบ.การป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งมีทั้งหมด 6 กระทรวง) แล้วหญิงอาจเปลี่ยนใจและเลือกที่จะตั้งครรภ์ต่อ - การเลือกจะยุติการตั้งครรภ์ให้เป็นไปตามความประสงค์ของหญิงนั้น หรือแนะนำส่งต่อตามระบบของสถานพยาบาลโดยไม่ชักช้าเพราะอายุครรภ์จะมากขึ้น <p>มาตรา ๓๐๕ (๕) อายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ แต่ไม่เกินยี่สิบสัปดาห์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มาตรา ๓๐๕ (๕) นี้กำหนดไว้เพื่อให้มีทางออกสำหรับกรณีที่หญิงอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จะได้มีการไตร่ตรอง รับรู้ช่องทางของความช่วยเหลือ ซึ่งมีหลายมิติ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดทำให้ โดยอิงตาม พรบ.การป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยมีหลักเกณฑ์เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด - ขั้นตอนคือหญิงที่ต้องการจะยุติการตั้งครรภ์ให้แจ้งความประสงค์ดังกล่าวต่อหน่วยบริการปรึกษาทางเลือกที่กรมอนามัยให้การรับรอง เพื่อดำเนินการให้หญิงนั้นเข้าสู่กระบวนการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือก พร้อมได้รับเอกสารเพื่อแสดงว่าได้รับการตรวจและคำปรึกษาทางเลือกแล้ว - กรณีที่หญิงนั้นต้องการยุติการตั้งครรภ์ การบริการยุติการตั้งครรภ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภา พร้อมกับการดูแลแบบองค์รวม Comprehensive safe abortion care - มีความช่วยเหลือจาก 6 กระทรวง ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น <p>หากหญิงมีอายุครรภ์เกินยี่สิบสัปดาห์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้หน่วยบริการปรึกษาทางเลือกดำเนินการเพื่อให้หญิงได้รับการดูแลช่วยเหลือหรือได้รับการจัดสวัสดิการสังคม ที่เหมาะสมแก่การตั้งครรภ์และเลี้ยงดูบุตรต่อไปตามประกาศนี้ - แต่หากมีเหตุยุติการตั้งครรภ์อื่น ตามมาตรา ๓๐๕ (๑) (๒) หรือ (๓) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้ดำเนินการตามข้อบังคับแพทยสภา <p>ทั้งนี้ กรณีตามมาตรา 305 (1) – (3) หญิงสามารถยุติการตั้งครรภ์ได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุครรภ์</p> <p>สรุปขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕ (๕) เป็นไปตามตารางแนบท้ายนี้</p>
---	--

<p>ข้อ ๕ การยุติการตั้งครรภ์ในหญิงที่อยู่ในสภาวะที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจ ที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ต้องได้รับความยินยอมจาก ผู้แทนโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้ปกครองดูแล</p> <p>ในกรณีที่ไม่มีผู้ที่จะให้ความยินยอมแทนได้ตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับหญิง ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมอาจทำการยุติการตั้งครรภ์ให้หญิงได้หากเป็นไปได้เพื่อประโยชน์สูงสุดของหญิงนั้น</p>	<p>การตัดสินใจ/ หรือ ให้ความยินยอมนั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● หญิงสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ● กรณีที่ไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง เช่น มีความผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจ ให้ใช้ตามหลักกฎหมาย. ● ผู้แทนโดยชอบธรรม คือ ผู้ที่มีอำนาจปกครองผู้เยาว์โดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริงตามสายเลือดกับผู้เยาว์...พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงที่จดทะเบียนรับผู้เยาว์เป็นบุตร หรือได้รับมอบอำนาจจากศาลให้ใช้อำนาจปกครอง พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงก็เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ..ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ และผู้แทนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ● ผู้ปกครองดูแลเป็นบุคคลที่ดูแลหญิงนั้นตามข้อเท็จจริง เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในสถานพินิจ เป็นต้น ● ถ้าไม่สามารถดำเนินการตามข้อข้างต้นได้ให้แพทย์กระทำได้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของหญิงนั้น
<p>ข้อ ๖ การวินิจฉัยอายุครรภ์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพเวชกรรม</p>	<p>ข้อ ๖ อายุครรภ์</p> <p>ไม่กำหนดรายละเอียดเรื่องอายุครรภ์เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เพราะเป็นพื้นฐานของการดูแลผู้ป่วยของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมอยู่แล้ว เช่น คิดจากประจำเดือนครั้งสุดท้าย ขนาดมดลูก หรือตรวจด้วยอัลตราซาวนด์</p>
<p>ข้อ ๗ การยุติการตั้งครรภ์ตามข้อบังคับนี้ให้กระทำในสถานพยาบาลของรัฐและสถานพยาบาลเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล</p>	<p>ข้อ ๗ สถานที่ให้บริการ</p> <p>หมายถึงกระทำการยุติการตั้งครรภ์ได้ทั้งใน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สถานพยาบาลของ รัฐ / เอกชน ● คลินิกเวชกรรม ● การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรม (เช่น Comprehensive Safe Abortion Care ขององค์การอนามัยโลก)
<p>๘ ให้นายกแพทย์สภาเป็นผู้รักษาการ และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้</p>	<p>-</p>
<p>ประกาศ ณ วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. ๒๕64</p>	

ตารางแนบท้าย

แผนภูมิตาม 305(5)

แบบฟอร์มรายงานการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์

๑. ชื่อสถานพยาบาล / โรงพยาบาล ..... จังหวัด.....
๒. วันที่ทำการยุติการตั้งครรภ์ (ว.ด.ป.) .....
๓. ผู้รับบริการการยุติการตั้งครรภ์
HN./CN. ....อายุ .....
- สถานภาพสมรส ( ) โสด ( ) คู่ ( ) หม้าย ( ) หย่า ( ) ไม่ทราบ
๔. อายุครรภ์โดยทางคลินิก / อัลตราซาวด์ .....สัปดาห์
๕. จำนวนบุตรที่มีชีวิต ..... คน เคยแท้ง ..... ครั้ง ( ) แท้งเอง ( ) ทำแท้ง
๖. เหตุผลที่ทำให้การยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
( ) มาตรา ๓๐๕ (๑)
( ) หญิงตั้งครรภ์มีปัญหาสุขภาพทางกาย
( ) หญิงตั้งครรภ์มีปัญหาจิตใจ
ระบุโรค/อาการ .....
- ( ) มาตรา ๓๐๕ (๒) ทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง
ระบุโรค/อาการ .....
- ( ) มาตรา ๓๐๕ (๓) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ( ) มาตรา ๓๐๕ (๔) หญิงมีอายุครรภ์ไม่เกินสิบสองสัปดาห์
- ( ) มาตรา ๓๐๕ (๕) หญิงมีอายุครรภ์เกิน ๑๒-ไม่เกิน ๒๐ สัปดาห์
๗. วิธีการที่ใช้ในการยุติการตั้งครรภ์ (ตอบได้หลายวิธี)
- ๗.๑ ( ) ศัลยกรรม เครื่องดูดสุญญากาศ MVA, EVA
- ๗.๒ ใช้น้ำยา ( ) Mifepristone and Misoprostol ( ) Misoprostol
๘. การคุมกำเนิดหลังการยุติการตั้งครรภ์ครั้งนี้
( ) ไม่คุมกำเนิด ( ) คุมกำเนิด ระบุ .....
๙. ภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงหลังการยุติการตั้งครรภ์ (ตอบได้หลายข้อ)
( ) ไม่มี
( ) มี ( ) ติดเชื้อในกระแสเลือด ( ) ตกเลือด ( ) มดลูกทะลุ ( ) เสียชีวิต
( ) อื่น ๆ ระบุ.....
๑๐. แพทย์ผู้รายงาน (ชื่อ-สกุลแพทย์ คำนำหน้าแพทย์) ..... เลขที่ใบอนุญาตแพทย์ผู้รายงาน.....
- รายงานวันที่ (ว.ด.ป.) .....